

Bibliotekarze w humanistyce cyfrowej

Dorota Siwecka

Instytut Nauk o Informacji i Mediach, Uniwersytet Wrocławski

mol

libron
ELIBRON sp. z o.o.

BIBLIO
ebookpoint

EBSCO

audiobook.pl

IBUK LIBRA **PWN**

EE
Central and Eastern European Online Library
www.ceeol.com

Plan wystąpienia

Czym jest humanistyka cyfrowa?

- Definicja HC
- Przykłady badań z zakresu HC

Bibliotekarze w humanistyce cyfrowej

- wykorzystanie bibliotek(arzy) w projektach HC
- przydatne kompetencje
- najczęściej pojawiające się problemy
- przyszłość?

HUMANISTYKA CYFROWA

Humanistyka cyfrowa

- Brak jednej spójnej definicji
- Najczęściej określana terminami:
 - nurt badawczy
 - paradygmat nauki

Definicje HC

„Humanistyka cyfrowa nie jest jednolitą dziedziną, ale **szeregiem zbieżnych praktyk**, które badają świat, w którym: a) druk nie jest już wyłącznym lub normatywnym medium, w którym wiedza jest produkowana i/lub rozpowszechniana; zamiast tego, druk jest wchłaniany w nowe, multimedialne konfiguracje; oraz b) cyfrowe narzędzia, techniki i media zmieniły produkcję i rozpowszechnianie wiedzy w sztuce, naukach humanistycznych i społecznych.”

[Jeffrey Schnapp, Todd Presner, Peter Lunenfeld 2009]

Definicje HC

„zbiór praktyk poznawczych i zasobów informacji, będący efektem przeniesienia do sfery cyfrowej i wzbogacenia o nowe funkcjonalności praktyk poznawczych humanistyki opartej na druku”

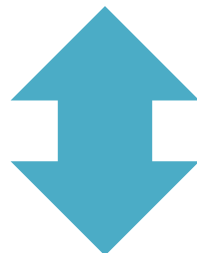
[Adam Pawłowski, *Od Gutenberga do Zuckerberga. Wstęp do Humanistyki cyfrowej*, 2023]

Nowe technologie w NHiS

Szybki postęp technologiczny

Duża dynamika środowiska badawczego

Zmieniające się potrzeby nauk humanistycznych i społecznych

nowe **obiekty/przedmioty** badań

nowe **metody** badawcze

nowe **narzędzia** badawcze

Interdyscyplinarność badań

wykorzystanie wiedzy, kompetencji i umiejętności z zakresu różnych dyscyplin w ramach projektów

– archeologia, historia, historia sztuki, językoznawstwo, literaturoznawstwo, nauki o kulturze + **informacja naukowa i bibliotekoznawstwo** + IT

→ **nowe kompetencje cyfrowego humanisty**

Projekty HC

Projekty digitalizacyjne

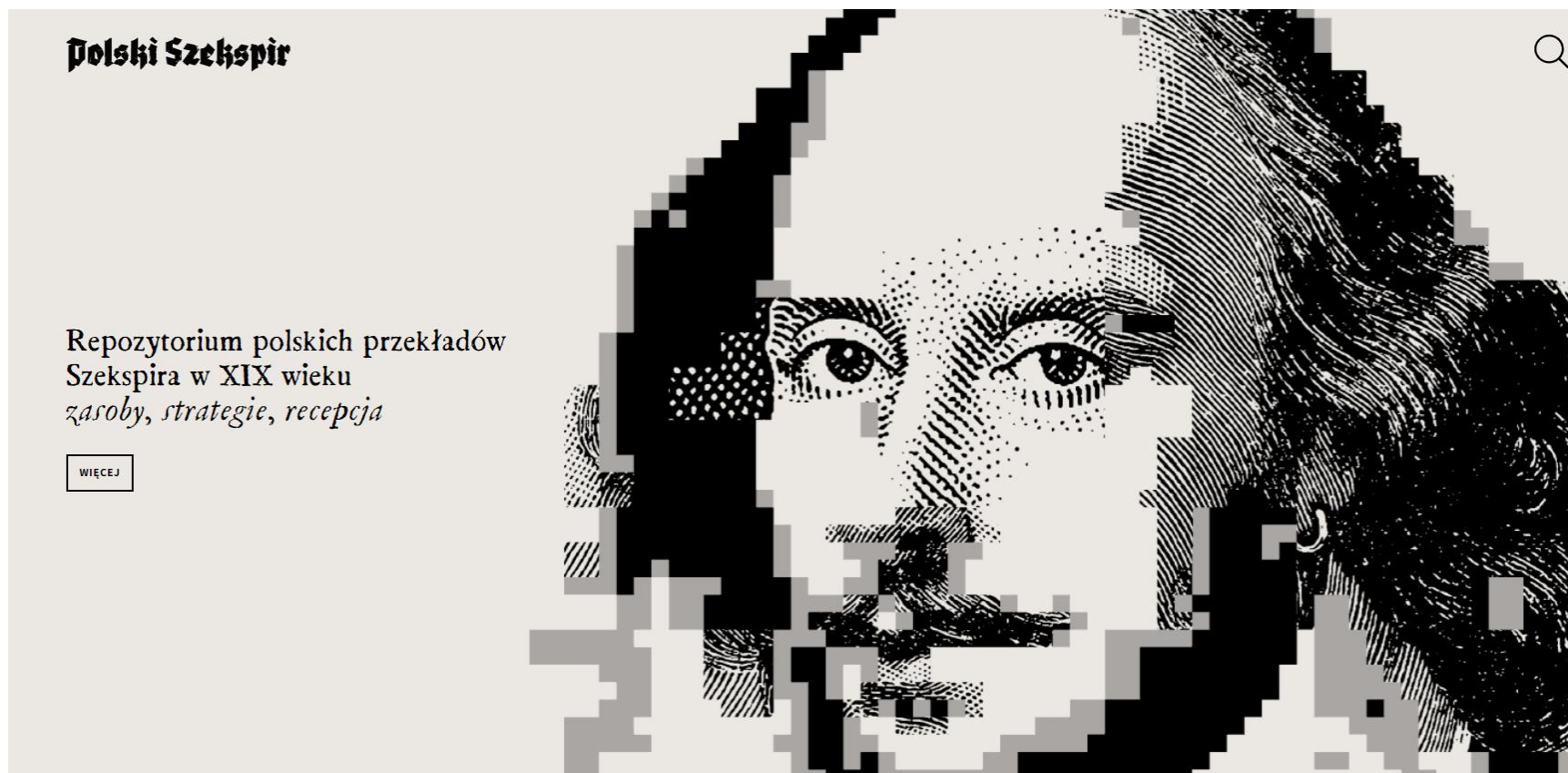
Medialaby

Tworzenie narzędzi, infrastruktury w postaci np. aplikacji sieciowych

Węższe projekty

...

Projekty HC

<https://polskiszekspir.uw.edu.pl/>

Projekty HC

AK

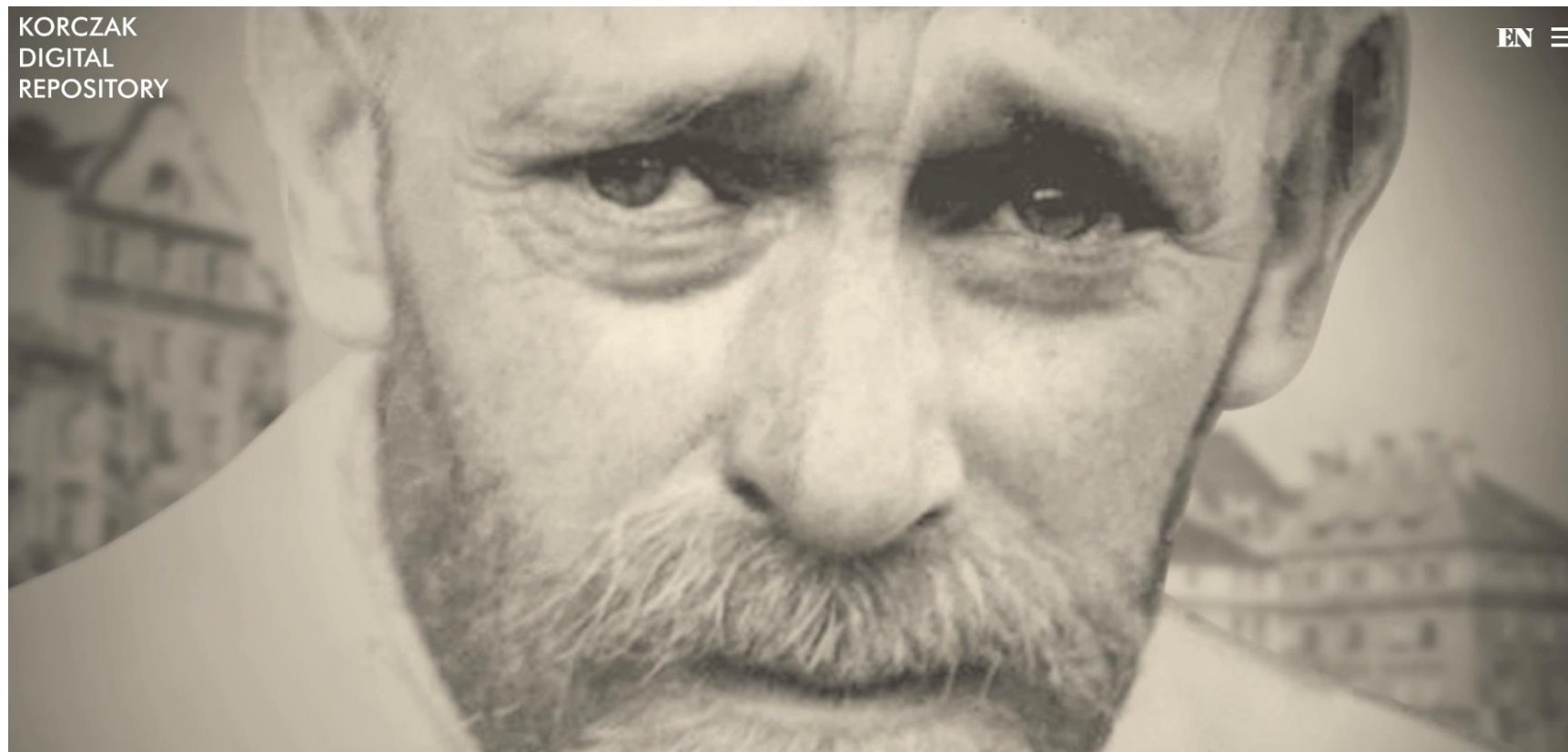
o projekcie manifest zespół zasoby współpraca kontakt

Nie ma wyzwolenia,
jeśli widma kobiet,
które cierpiały, zostaną
zapomniane.

Przejdź do bazy

<https://archiwumkobiet.pl/>

Projekty HC

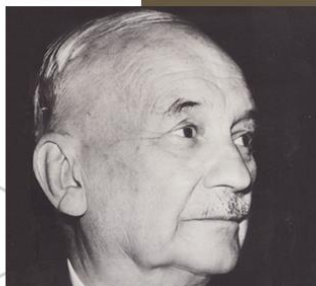

<https://korczak.ckc.uw.edu.pl/>

Projekty HC

FIZYKOTEKA
WIRTUALNE MUZEUM WYDZIAŁU FIZYKI UW

SZUKAJ

145 BIOGRAMÓW

Historia fizyki na Uniwersytecie Warszawskim
zapisana w biogramach.

<https://fizykoteka.fuw.edu.pl/>

Projekty HC

UNIwersytet
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Biblioteka Uniwersytecka

ENG

Start

Aktualności ▼

Zasoby ▼

Usługi ▼

Kolekcje ▼

Przewodnik ▼

O bibliotece ▼

Granty i projekty ▼

Otwarta Nauka ▼

Kontakt i godziny

KDBASP ▼

O bibliotece / DARIAH-PL / Projekty humanistyki cyfrowej na UMK / Tomografia optyczna w konserwatorstwie

Projekty humanistyki cyfrowej na UMK

O bibliotece

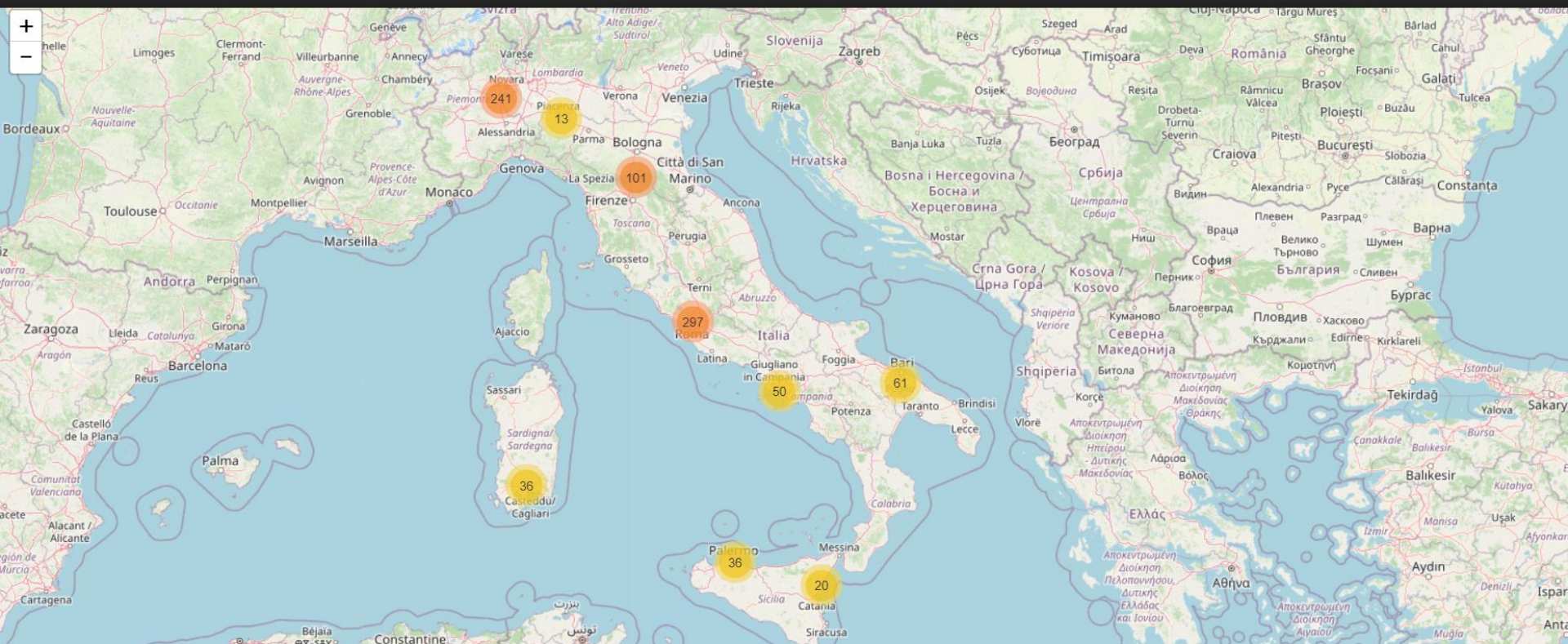
← Tomografia optyczna w konserwatorstwie

Prof. Piotr Targowski z Instytutu Fizyki UMK od lat współpracuje z Instytutem Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK prowadząc badania obiektów zabytkowych metodą OCT, która została opracowana na UMK dzięki ścisłej współpracy pomiędzy fizykami z grupy prof. Targowskiego i konserwatorami zabytków z zespołu prof. Bogumiły Rouby. Profesor podjął także współpracę w tym

- ▶ Pracownicy
- ▶ Rada Biblioteczna
- ▶ Dokumentacja
- ▶ Polityka prywatności
- ▶ Historia
- ▶ Współpraca

Źródło: [Projekty humanistyki cyfrowej na UMK](#) (dostęp 20.11.2023)

Projekty HC

<https://www.cinericordi.it/map>

Projekty HC

Słowosieć Wpisz polskie lub angielskie słowo

PLWORDNET
SŁOWOSIEĆ
wielka sieć wyrazów

Projekt rozwijany jest dzięki wsparciu:

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

CLARIN-PL
Common Language Research and Technology Infrastructure

Politechnika Wroclawska

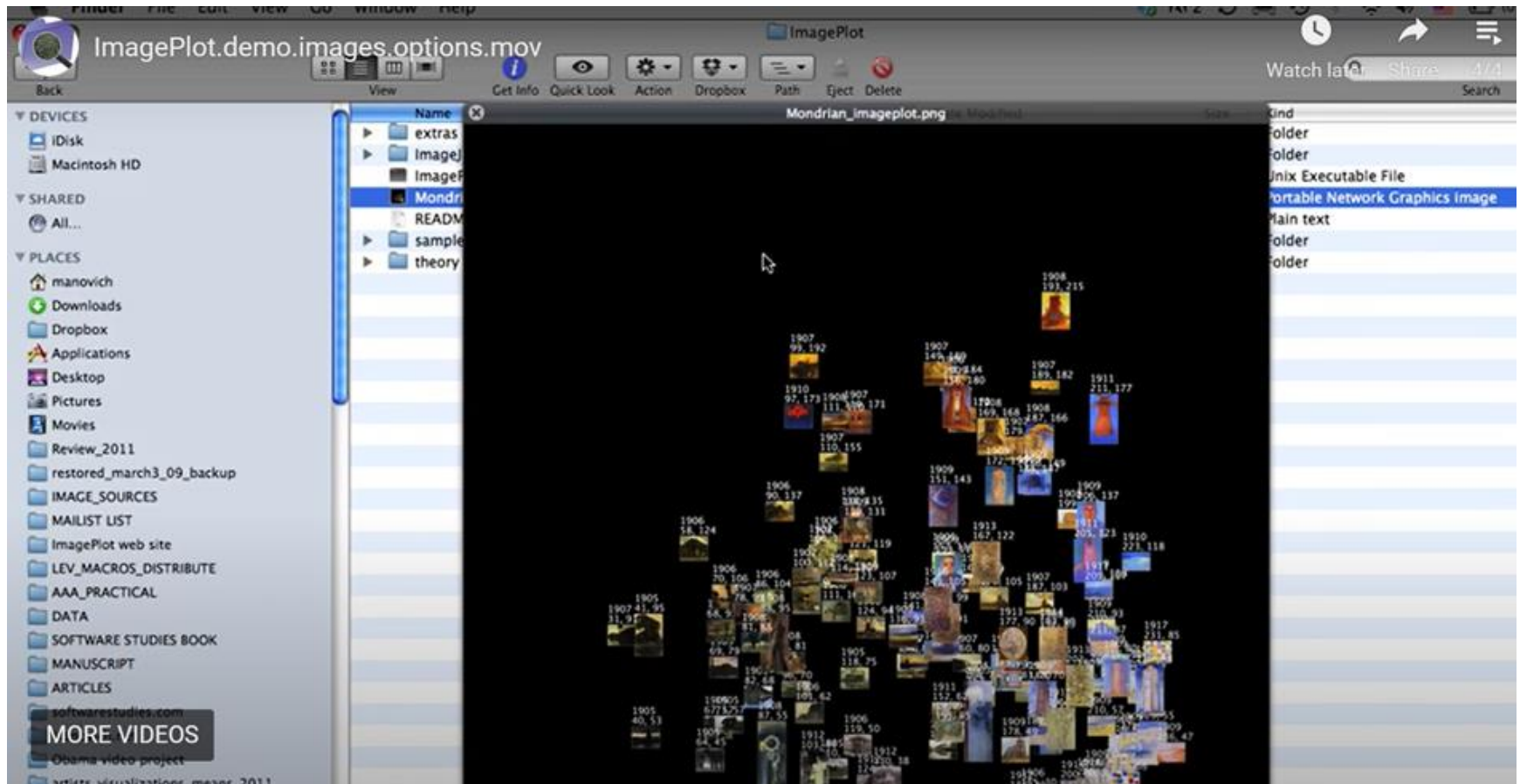
194 000 słów
294 000 znaczeń
ponad 700 000 relacji
270 000 haseł polsko-angielskich
95 000 jednostek z anotacją emocjonalną
darmowa licencja

Dowiedz się więcej

- O Słowosieci
- Licencja plWordNet
- Statystyki
- Zespół
- Kontakt
- Skróty klawiszowe
- Do pobrania
- Powiązane
- Publikacje »

<http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/>

Projekty HC

Software Studies Initiative, Software for Digital Humanities.

<http://lab.softwarestudies.com/p/software-for-digital-humanities.html>

BIBLIOTEKARZ W HC

Biblioteczne projekty HC

Academica

Wirtualne Laboratorium Transkrypcji

Federacja Bibliotek Cyfrowych

Biblioteki i repozytoria cyfrowe

Cyfrowe archiwa społeczne

...

Wykorzystanie bibliotek w projektach HC

Korzystanie z bibliotecznych zasobów tradycyjnych do tworzenia wirtualnych kolekcji

- digitalizacja

Korzystanie z bibliotecznych zasobów cyfrowych do tworzenia kolekcji pochodnych i analiz, modelowania, wizualizacji

- architektura informacji, wykorzystanie metadanych, wizualizacja danych

Korzystanie z metadanych do analiz; tzw. *distant reading*

- metadane bibliograficzne, katalogowe, słowniki kontrolowane, ontologie

Projekty wykorzystujące materiały zdigitalizowane

Unlocking the Mary Hamilton papers

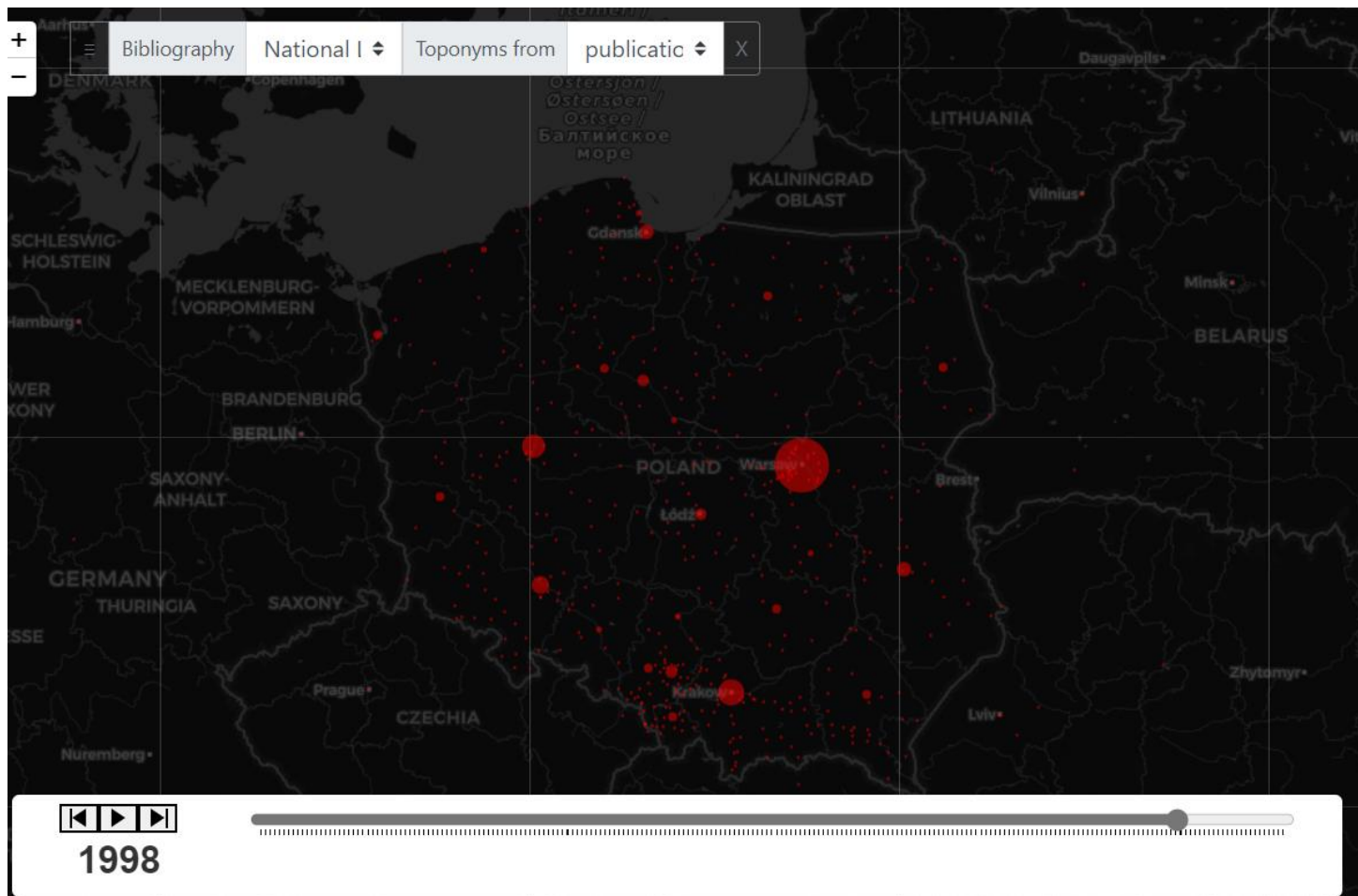
About Mary Hamilton Blog Edition Text Search People Further Reading Background: the Image-to-Text Project Contact

Unlocking the Mary Hamilton Papers
A window onto eighteenth-century life, literature and language

<https://www.maryhamiltonpapers.alc.manchester.ac.uk/about/>

Badania oparte na danych bibliograficznych

**Wrocław
Bibliodata
Website**
<http://phc.uni.wroc.pl/wbw/>

Biblioteki w HC

What is your library's current role in digital humanities at your institution?

Varner, S. (2016, styczeń 4). Special Report: Digital Humanities in Libraries. *American Libraries Magazine*.
Pobrano z <https://americanlibrariesmagazine.org/2016/01/04/special-report-digital-humanities-libraries/>

Bibliotekarze w projektach HC

Digitalizowanie obiektów

- jako usługa lub park maszynowy
- udostępnianie oprogramowania (np. typu OCR, geolokalizacji, kodowania tekstów)
- przechowywanie i udostępnianie obiektów

Tworzenie i udostępnianie metadanych

Tworzenie pomocy naukowych, instrukcji, wytycznych, szkolenia

Poradnictwo z zakresu strategii digitalizacyjnych, metadanych, przechowywania i udostępniania danych...

Biblioteka jako partner

Zaangażowanie

- w „życie” społeczności lokalnej (orientacja w zakresie potrzeb użytkowników)
- we współpracę zarówno z naukowcami, jak i bibliotekarzami z innych instytucji
→ wymiana wiedzy, doświadczeń, źródło pomysłów, inspiracji i wsparcia

Umiejętne wykorzystanie mocnych stron

- umiejętności komunikacyjne, wyszukiwania i organizacji informacji, znajomość zagadnień związanych z gromadzeniem i przechowywaniem obiektów

Odwaga w eksperymentowaniu

- najbardziej problematyczna (m.in. ze względu na brak standaryzacji, dodatkowe koszty)

[za: Varner, S. (2016)]

Bibliotekarz w HC czyli kto?

(Anu Vedantham, Dot Porte, 2015)

Umiejętności

Znajomość i stosowanie metadanych

Znajomość technologii

Znajomość standardów i praktyk

Wizualizacja danych, wyników

Umiejętności analityczne

Znajomość metod badawczych

Umiejętności projektowania

Komunikatywność

Dbłość o prywatność i bezpieczeństwo danych

Znajomość języków obcych

(wg Anu Vedantham, Dot Porte, 2015)

Wyzwania

Digitalizacja i przechowywanie danych

- różne typy zasobów
- zapewnienie infrastruktury i technologii
- zapewnienie bezpieczeństwa i trwałości danych

Wyzwania technologiczne

- śledzenie szybkiego rozwoju technologii

Zapewnienie interoperacyjności danych

- integracja różnych zbiorów danych

Wyzwania integracji tradycji z nowoczesnością

- Problemy związane z harmonizacją tradycyjnej roli bibliotekarza z nowymi obszarami działalności cyfrowej
- Konieczność dostosowania się do zmieniających się trendów i potrzeb badawczych

Problemy

Gdzie się szkolić?

Brak wsparcia dla inicjatyw bibliotecznych w zakresie HC ze względu na ich niezrozumienie lub brak mierzalnych wskaźników

Presja czasu i natłoku zadań

Integracja różnych potrzeb w ramach jednego projektu (zasobów ludzkich, infrastrukturalnych, dokumentacyjnych)

Brak elastycznej infrastruktury w pracy

Brak motywacji

Rozproszenie zasobów, pomysłów

Wysoki stopień złożoności i sformalizowania współpracy wewnątrz instytucji

(wg Miriam Posner, 2013)

Przyszłość?

- Dostosowanie do nowych realiów?
- Kształtowanie kompetencji/umiejętności zgodnie z obecnymi potrzebami
 - szkolenia, kursy?
 - nowe programy kształcenia na uczelniach?
- Perspektywy rozwoju?

Zaproszenie

Wykłady:

- *Czego i w jaki sposób można dowiedzieć się z wielkich bibliografii?* – Adam Pawłowski, Tomasz Walkowiak – 28 listopada 2023
- *Humanistyka cyfrowa a biblioteki* – Dorota Siwecka

(<https://www.sbp.pl/ik/wykłady>)

Zestawienia polskich projektów HC

1. Humanistyka cyfrowa. (b.d.). Pobrano 21 listopad 2023, z Centrum Kompetencji Cyfrowych UW website:
<https://ckc.uw.edu.pl/dzialalnosc/co-robimy/humanistyka-cyfrowa/>
2. Projekty humanistyki cyfrowej na UMK - Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu. (b.d.). Pobrano 21 listopad 2023, z
<https://www.bu.umk.pl/projekty-humanistyki-cyfrowej-na-umk>
3. Werla, M. (2014). *Humanistyczne projekty cyfrowe w Polsce*. Pobrano 21 listopada 2023, z
https://rcin.org.pl/Content/65767/PDF/WA248_84544_bez-sygn_werla-maryl-human_o.pdf
4. Siwecka, D. (2018). *Projekty humanistyki cyfrowej na Uniwersytecie Wrocławskim*. Pobrano 21 listopada 2023, z
http://phc.uni.wroc.pl/pl/assets/files/projekty_hc_uwr.docx

Przydatna literatura

1. Burdick, Anne, Johanna Drucker, Peter Lunenfeld, Todd Presner, and Jeffrey Schnapp, *Digital Humanities* (Cambridge, MA: MIT Press, 2012)
2. Fogel, R. W. (1962). A Quantitative Approach to the Study of Railroads in American Economic Growth: A Report of Some Preliminary Findings. *The Journal of Economic History*, 22(2), 163–197.
<https://doi.org/10.1017/S0022050700062719>
3. Fogel, R. W., & Engerman, S. L. (1977). Explaining the Relative Efficiency of Slave Agriculture in the Antebellum South. *The American Economic Review*, 67(3), 275–296. <https://www.jstor.org/stable/1831400>
4. *Humanistyka cyfrowa w pigułce. Odcinek nr 1 – Definicja* [podcast], 16 czerwca 2022.
<https://open.spotify.com/episode/0M3jViE31blg7XRfK6e4Nz?si=1gTqYq6-SV6yWum8WdVyjw>
5. *Humanistyka cyfrowa w pigułce. Odcinek nr 2 – Rys historyczny* [podcast], 17 czerwca 2022.
<https://open.spotify.com/episode/55eCWxyR8EELqsNN4Vw450?si=KnBgEGtQR520sj0iW6Qaew>
6. LLCC. In *Glossary*. Cambridge University Library. <https://www.lib.cam.ac.uk/university-archives/glossary/llcc>
7. Muñoz, T. (n.d.). *Digital humanities in the library isn't a service*. Gist. Retrieved 25 February 2023, from <https://gist.github.com/trevormunoz/3415438>
8. Pawłowski, A. (Red.). (2023). *Od Gutenberga do Zuckerberga. Wstęp do Humanistyki cyfrowej*. Kraków: Universitas. Pobrano z <https://universitas.com.pl/produkt/4292>
9. Presner, T., Schnapp, J., & Lunenfeld, P. (2009, czerwiec 22). The Digital Humanities Manifesto 2.0. Pobrano 28 luty 2023, z 391.org website: <https://391.org/manifestos/2009-the-digital-humanities-manifesto-2-0-presner-schnapp-lunenfeld/>
10. Varner, S. (2016, styczeń 4). Special Report: Digital Humanities in Libraries. *American Libraries Magazine*. Pobrano z <https://americanlibrariesmagazine.org/2016/01/04/special-report-digital-humanities-libraries/>

Przydatna literatura

11. Poremski, M. D. (2017). Evaluating the landscape of digital humanities librarianship. *College & Undergraduate Libraries*, 24(2–4), 140–154. <https://doi.org/10.1080/10691316.2017.1325721>
12. Posner, M. (2013). No Half Measures: Overcoming Common Challenges to Doing Digital Humanities in the Library. *Journal of Library Administration*, 53(1), 43–52. <https://doi.org/10.1080/01930826.2013.756694>
13. Posner, M. (2012, August 10). What are some challenges to doing DH in the library? *Miriam Posner's Blog*. <https://miriamposner.com/blog/what-are-some-challenges-to-doing-dh-in-the-library/>
14. Radomski A. (2021, 18 stycznia). *Cyfrowa humanistyka* [podcast]. Głos nauki. <https://open.spotify.com/episode/3f4gOMEjMDR55cev0viWtG?si=LrDRe243SPKCvyfLjYL7dA>
15. Schnapp, J., & Presner, T. (2009, May 29). *The Digital Humanities Manifesto 2.0*. <https://web.archive.org/web/20210413022427/http://manifesto.humanities.ucla.edu/2009/05/29/the-digital-humanities-manifesto-20/>
16. Schaffner, J., & Erway, R. (2014). *Does Every Research Library Need a Digital Humanities Center?* OCLC Research. <https://www.oclc.org/content/dam/research/publications/library/2014/oclcresearch-digital-humanities-center-2014.pdf>
17. Vedantham, A., & Porter, D. (2015). Spaces, Skills, and Synthesis. In *Digital Humanities in the Library: Challenges and Opportunities for Subject Specialists* (pp. 177–198). Association of College and Research Libraries, a division of the American Library Association. https://repository.upenn.edu/library_papers/86
18. Zhang, Y., Liu, S., & Mathews, E. (2015). Convergence of digital humanities and digital libraries. *Library Management*, 36(4/5), 362–377. <https://doi.org/10.1108/LM-09-2014-0116>

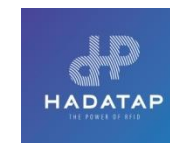
Dziękuję za uwagę

Dorota Siwecka

dorota.siwecka@uwr.edu.pl

Instytut Nauk o Informacji i Mediach, Uniwersytet Wrocławski

mOL

EBSCO

IBUK LIBRA PWN

